

Barcelona, 18 de febrer de 1995

Estimat amic,

He rebut fa pocs dies la teva carta de finals de gener. No calia que t'excusessis per la introducció que em vas fer dels Isaacson, però és cert que em va sobtar. Cada cop em sento més incòmode quan se'm presenta l'ocasió d'entrar en contacte amb gent important, tant si ho són com si s'ho pensen. He pensat si no és per culpa de fer-me vell, però si faig memòria m'adono que això ja ve de lluny. En la meva època de tresorer de la junta de l'Associació d'Escriptors em vaig veure obligat a participar en alguns actes de confraternització amb escriptors d'altres cultures. Recordo un congrés del PEN, a Barcelona -abans de la Conferència a la qual vas assistir-, i alguna trobada molt concreta en què havia de fer uns papers que el meu sentit del ridícul assimilava difícilment. En reflexionar-hi, hi fa molt, em penso, la meva ignorància d'altres idiomes i la incapacitat d'expressar-me de paraula en el que entenc per escrit -el francès-, incloent-hi el castellà. Em trobo fals i artificial quan el parlo amb gent d'un cert nivell intel·lectual. En alguna d'aquelles ocasions em vaig trobar xampurrejant el francès amb el gran Amos Oz: les orelles em cremaven, en aquella ocasió! En canvi, em vaig entendre força bé amb uns japonesos perquè aixafaven el francès tan malament com jo.

Ara penso que tu, una vegada que vas coincidir amb Gore Vidal, a Barcelona, tampoc no et senties massa feliç d'alternar-hi, tot i que l'havies traduït al català, oi? Hi ha gent que t'imposa, d'entrada, i amb la qual t'hi arribes a entendre, i bé, quan hi parles -com m'ha passat amb els Isaacson-, i d'altra amb la qual les coses cada cop es fan més difícils perquè són tibats, creguts i antipàtics. De tota manera, és un exercici cansat: he de pensar a no vessar-la i, perquè no m'enxampin, m'obliga a confessar d'entrada la meva nul·la formació intel·lectual. En una propera reencarnació prometo solemnement aprendre bé l'anglès per poder-me comunicar amb tothom. Llavors, però, potser serà el xinès, l'idioma imprescindible. Bé, matem-ho!

Encara els Isaacson: abans d'ahir vaig ser a la Universitat a portar els

llibres que em van donar amb destí a alguna institució en què poguessin ser d'utilitat. No m'acabava de decidir, però en parlar-ne un dia amb Dolors Lamarca -vídua d'Antoni Comas, el filòleg mort en plena joventut-, que n'és la bibliotecària en cap, em va dir que els acolliria amb molt de gust. O sigui que el dia que els vegis, t'agrairé que els facis saber que ja ocupen un lloc d'honor a la biblioteca de la vella Universitat barcelonina. Una auxiliar de la casa em va fer saber, però, que si en un període determinat de temps veuen que no els consulta ni déu, els envien a una magatzem que hi ha a Cervera.

Fa pocs dies que en una sessió del Cafè Central al Bar Universal, on es presentava **A frec**, un llibre preciós de l'Antoni Clapés i en Benet Rossell, el nostre bon amic Matthew Tree em va fer saber que havia enviat una crítica d'**El jardí de Lil.liput** a David Castillo, responsable del suplement literari de l'**Avui**, després que aquest li digués que la publicaria perquè no havia pensat que l'escrivís cap altre col.laborador del diari. O sigui, que si no arriba a ser per en Tree, el meu llibre hauria quedat orfe de comentari, i això que era de la mateixa família que **Bonsais de paper**, que en el mateix diari havia merescut una crítica molt favorable. Es veu ben clar que en alguns casos et concedeixen el favor de dedicar-te una mica d'espai i amb això ja n'hi ha prou, i ja et pots morir, i en d'altres, tot és poc. Penso en Quim Monzó o Sergi Pàmies, que quan acaben de parlar d'un llibre d'ells ja preparen el terreny del pròxim amb entrevistes, tafaneries i comentaris. I, quan surt, en parlen, el comenten, fan taules rodones i els cau la bava... Hi ha hagut un relleu generacional, i ara si no ets de la colla de l'esmentat Castillo, o d'en Julià Guillamon, estàs fotut. I jo no em puc queixar, encara, perquè a l'entorn d'aquest llibre, en Lluís Bonada em va fer una entrevista a l'Ateneu, fa tres dies, amb destí a **El Temps**. Hi sortirà d'aquí un parell de setmanes. No sé què em farà dir, perquè vam parlar molta estona, i ja saps què passa: quan veus el que has dit en lletra impresa, sempre et fa l'efecte que no era allò ben bé el que tenies ganes de dir. I, encara que siguin ben bé les teves paraules, t'agradara matisar-les o fer-hi alguna puntualització.

Els afers en relació al nostre Pedrolo segueixen el seu curs per camins diferents. En Xavier Garcia em va fer arribar una fotocòpia d'un article publicat en un paper de Cervera, degut a l'inefable Enric Vellvé, en què aquest fa quedar la família com un drap brut i els retreu que en vida de l'autor mai no van fer cas de la seva obra. Això pot ser cert, però fa un mal efecte terrible. En Vellvé s'està tancant totes les portes. Em penso que sóc l'últim que se l'escolta. No, em consta que també ho fa el fill d'en Tasis, un element molt curiós que em sembla que és una gran persona. Vam coincidir en el jurat de narració del Premi Santamaria fa cosa d'un parell o tres d'anys i em va semblar molt bon xicot, a l'altura del seu pare, i amb unes idees força particulars i curioses. De tant en tant escriu alguna cosa. Ha publicat en col.laboració d'altres individus, un vocabulari d'argot barceloní força interessant, però no té cap interès de fer-se notar. En Vellvé, per la seva part, segueix tenaçment totes les pistes pedrolianes hagudes i per haver. I això fa por a la família, penso. M'ha fet saber d'una manera confidencial -"no ho diguis ni a l'Arbonès!", i ja veus com li faig cas-, que ha trobat els originals d'alguna de les novel·les que en Pedrolo havia destruït. Podria ser que una fos **Els còdols trenquen l'aigua**. Això, en una altra cultura, podria ser una bomba, però en el banymaria de la nostra societat, que es mou només a impulsos del que es diu a TV3, temo que no en faria cas ningú. En Xavier Garcia, més eixerit que un pèsol, assessora ara el batlle de Tàrrrega en relació al Premi Pedrolo. Sembla que les noves bases propiciaran que es faci algun estudi d'aspectes poc tractats del novel·lista. I la Maria Ginès a hores d'ara, em diuen que ja ha presentat un tast de la biografia per a escriure la qual va rebre un ajut de la Institució de les Lletres Catalanes. No es tracta, sembla, del text definitiu, sinó d'una anticipació, perquè vegin que hi continua treballant.

I això em fa pensar en Edicions 62. No et sàpiga greu treballar-hi un altre cop. Intenten sobreviure mantenint el seu prestigi de capdavantera de l'edició en català, i es veuen obligats a tota mena de racionalitzacions i de reestructuracions que, com de costum han de pagar es més febles. Incrementaran

la nòmina amb directors adjunts, gerents, caps de màrketing, analitzadors, auditors i pensadors de tota mena, però reduiran la plantilla de manera que invertiran el vèrtex de la piràmide: cinquanta pensadors i un pencaire. Això passa a gairebé totes les empreses. Els meus últims anys a la Caixa em trobava en la mateixa situació i ara sembla que ho han multiplicat per quatre, encara. Un dia els vaig comunicar la meua impressió de treballar en el món de l'espectacle. La meua feina era escorcollada amb lupa per gent que no en tenia ni idea i a la qual els ho havia d'explicar tot per tal que ells, després, ho poguessin explicar als de més amunt. Vaig arribar a fer-ne un llibre i tot, i el facilitava a tots els que m'incordiaven: auditoria interna, inspecció general, auditoria externa, inspectors d'Hisenda i inspectors del Banc d'Espanya. I ja que es tractava d'un personal que canviava molt sovint, havia d'acabar explicant-los la mateixa filosofia que m'havien imposat els seus antecessors i que els nous desconeixien. I cada dia, després de les grans explicacions, em quedava menys temps per pensar. Això els passa també a Can 62: els empleats antics no acaben d'entendre perquè no poden continuar fent llibres, com havien fet sempre, i deixar-se de punyetes, però no s'adonen que tota aquesta parafernàlia deu servir per alguna cosa, a l'empresa -ja sigui per recuperar posicions o per ensorrar-la del tot-, ja que les vendes han baixat d'una manera considerable. Ara han tret una col·lecció mínima -Petita Biblioteca Universal-, a dues-centes pessetes l'exemplar, amb l'aparició simultània de sis títols, entre ells, un amb quatre dels contes de Kipling que tu vas traduir per a la MOLU. Es titula **Més enllà del límit**. Te n'han dit alguna cosa?

No tinc ni idea de les activitats dels Amics de Terrassa en relació a **Equus**. Només sé que és una entitat que té un local molt petit. Si en trec l'entrellat, ja t'ho faré saber.

Tampoc no he vist **Lletra de canvi**. És una revista d'aparició més que irregular. De tant en tant en descobreixo algun exemplar en un quiosc. M'agafa de sorpresa cada vegada, perquè sempre imagino que ja ha desaparegut. Estaré a

l'aguait, també.

Un cop més t'he de manifestar el meu astorament per la imprescindible activitat traductora que portes a terme. El ball de títols i d'autors és incessant... Ja sé que no els fas tots de cop i que després d'un t'enfrontes a un altre, però imagino que has d'anar de bòlit amb la diferència d'estils i de temes. És com si haguessis establert pel teu compte un petit negoci editorial. Llàstima de la precarietat del mercat. Si no hi ha algun revulsiu que porti el personal a llegir, ho tenim pelut. Avui en parlava amb el meu amic Gaspar, el llibreter del barri. L'home està desolat perquè s'ha adonat que si no fos per la mica de material de papereria que ven i els diaris i les revistes, només amb la venda de llibres no se'n sortiria, quan és el que realment li agradaria fer. Té una inversió considerable de capital en els volums que omplen els prestatges de la botiga: en una altra època això constituïa un valor, però avui és la ruïna. Com diu el meu amic (?) Alzueta, el llibre que en dos mesos no ha exhaurit l'edició, ja el pots fotre a la bassa. El miler escàs d'exemplars d'**El noi de la mare** o de **L'altre barri** es van vendre en aquest període d'un parell de mesos. Ara, en les liquidacions posteriors, no en surt ni un. En tot cas, alguna devolució. ¿Com es poden arriscar, llavors, els editors, a publicar-ne algun altre? Encara que em repeteixi, et puc explicar que **Bonsais de paper** i **El jardí de Lil.liput** els he cedit a Edi-Liber i Pagès Editors, respectivament, a canvi d'una cinquantena d'exemplars del llibre imprès. Columna m'exigia una aportació econòmica i, després, veure-les venir, oi sigui, a repartir els beneficis inexistents... No em va donar la gana que una editorial que ha guanyat diners amb la venda d'algun dels meus llibres per a nois i noies em posés aquestes condicions i em vaig estimar més regalar-lo a algú que no tingués cap deute amb mi. El públic adult, que es gasta el calé al futbol, menjant -mai com ara no hi havia hagut una afició tan extraordinària als restaurants de preu!-, viatjant o comprant videos i elctrodomèstics, s'ha cansat de llegir, o prefereix llegir best-sellers. No es pot lluitar contra la realitat. Les institucions subvencionen i editen, però cada cop hi ha menys

públic, fora d'alguns casos especials. En algun moment he pensat que la televisió ens hauria d'ajudar. I ho podria fer més del que fa, segurament, però ells saben molt bé que si es fessin pesats parlant de llibres, el públic canviaria de canal. No és un lament: és una constatació. Tu, jo i en Gaspar no ens hem de preocupar perquè la mateixa inèrcia cultural assegura el tinglado uns quants anys més. I, després, què? Hi pot haver un canvi de costums favorable, o el carro pot anar pel pedregar. Ja s'ho faran!

Porto un mes sense fer gran cosa. Ha començat la temporada de visitar escoles i me'n faig un tip. No he avançat pràcticament cap més feina des de la meva última carta de finals de desembre. Algun article i poca cosa més, a part de les trenta primeres pàgines d'una novel·la que escric sobre un guió de còmic que vaig fer ja fa una temporada. He quedat una mica sec i m'he pres uns dies de certa llibertat. Això sí: he col·locat els dos llibres de què et parlava: un a Cruïlla i l'altre a Edelvives, dues editorials que van bé perquè estan relacionades amb l'església i tenen accés a escoles amb molt d'alumnat. Els nens són els únics que llegeixen. I ho fan perquè els hi obliguen. Tant de bo que algun conservi l'afició, de gran!

Havia començat amb ganes de fer-te saber que estic viu, però m'he embalat més del compte. Poso punt i final perquè estic a punt d'anar-me'n a Castellterçol. La setmana que ve puc anar molt atrafegat.

Una abraçada per a tots del vostre amic,

